

2. HRVATSKI SOCIJALDEMOKRATI

Poradi svega toga

Mi, hrvatski socijaldemokrati

- razočarani** stanjem države, društva i nacije,
- ponašanjem političkih aktera i odsustvom volje za promjenama koje bi omogućile da se živi bolje, dostojanstvenije, pravednije i časnije,
- rasulom moralna poretka, posvemašnjim beznađem i mračnom slikom hrvatske budućnosti,
- u želji** da se razvija demokratska kultura i građanski standardi,
- da se institucionalni poredak konstituira i razvija po mjeri opće, građanske koristi i svojoj naravi,
- da volja građana svuda i svugdje bude načelo demokratskog oblikovanja vlasti,
- da ponašanje pripadnika vlasti osobno i pojedinačno podliježe prosudbama i odlukama demokratske javnosti, biračke volje i moralnih načela,
- u vjeri** da je opće dobro istinski smisao političkog djelovanja i nadmoćnije bilo kojemu i svakom osobnom probitku, da djelovanje za dobro svih počiva na načelu javnosti i osobne odgovornosti, te su čast i poštenje najbolje od svih preporuka za politički izbor;
- da je došlo vrijeme da se svuda i svugdje, na svakom mjestu i u svakoj prilici mijenja postojeće stanje
- svojom slobodnom voljom odlučili smo osnovati političku stranku

HRVATSKI SOCIJALDEMOKRATI

2.1. Zašto mi

Mi, Hrvatski socijaldemokrati, sličnomišljenički okupljeni oko mogućnosti da svoje poglede i stavove oblikujemo i organizacijski izrazimo, odlučili smo biti politička stranka koja misli drukčije. I vjeruje da će svojom drukčijošću biti djelotvorna u promjeni postojećeg društvenog stanja, partitokratskih zastranjivanja, restrukturiranju političkog mentaliteta, eliminiranju besramnih obrazaca političkog ponašanja i svih onih nepravilnosti i nepogoda koje upravo dramatično kompromitiraju socijaldemokratsku ideju, do koje nam je nadasve stalo, i uopće kompromitiraju politiku kao rad za opće dobro.

Mi smo - u svakom smislu - svoji. Ne ružemo ni za koga. Izrastamo iz uvjerenja da je u interesu sve hrvatske demokracije da svatko onaj koji misli svojom glavom i ima što reći - govoriti i djelovati treba. A mi to hoćemo: govoriti kao autentična hrvatska socijaldemokracija i djelovati za dobro svih. Načela opća dobra su istinski supstrat naše političke volje, i vjerujemo da jedino s njim možemo doista početi živjeti u jednoj drugoj i jednu drugu Hrvatsku. Ta vizura opća dobra koju biće većine hrvatskih političkih stranaka ne može pretpostaviti svojim sebičnim interesima, nadasve neodmjerenom vlastoljublju, osnova je s kojom mi računamo ostvariti program sveopće demokratizacije i socijalne konsolidacije.

Uvjereni smo da ćemo svojom političkom odvažnošću i s istinom u podlozi ukloniti mnoga zastranjivanja i pomaknuti stvari naprijed, jer je danas svakome jasno, razbistrilo se, da partijski monoliti pripadaju prošlosti i da se logikom stege ne da vladati ni u sebi, a onda ni izvan sebe. Na nama je da se borimo za promjenu dominantnog mentalnog sklopa i sadašnjeg političkog identiteta Hrvatske, da to ponizno klanjanje kapitalu i potiranje interesa rada, kao najvećim izazovima koji pred hrvatskom politikom i dobrom njegova naroda uopće mogu biti, vratimo na pozicije trezvenog i promišljenog suodnošenja.

Nadahnuti smo vjerom da Hrvatska još nije izgubljena, da ona ima šanse i da je ta šansa vrijedna svake naše političke i materijalne žrtve. Nova je alternativa jedinstvena prilika da se vrati čast i dostojanstvo hrvatskoj politici. Hrvatski socijaldemokrati će promicati, ustrajno se zalagati i ostvarivati ideje i interese svih ljudi koji svoju egzistenciju utemeljuju u radu i od njega žele pošteno i dostojanstveno živjeti, i svih građana kojima je stalo da hrvatska država - kao nadasve pravno uređeni poredak stvari - odlučuje i djeluje po

mjeri njihovih nacionalnih, gospodarskih, kulturnih, religijskih, socijalnih i inih potreba; svih građana kojima je do socijalno ugodne, demokratski stabilne i nadonosne Hrvatske.

2.2. Našim gledajući očima

Ono: tko smo i kamo idemo danas su nedvojbeno temeljna pitanja pred kojima stoji sva hrvatska politička pamet. I više od toga - to je zagonetka koja, ustrajnom smušenošću i sebičnošću vlasti - ove kao i one - na kraju krajeva dovodi u pitanje i samu reprodukciju državno-nacionalnog života. To je dakle, pitanje svih pitanja.

Izjesno je da za sve ono vrijeme koliko je trajala "nova vlast", i koliko se "politika novog smjera" navodno upinjala odmaći Hrvatsku od hadezeova lošeg nasljeđa, nije bilo bitnijih pomaka, a onda ni razloga za optimizam i vjeru u bolje dane. I da su, utoliko, sve nade hrvatskih građana očito bile uzaludne, a njihova očekivanja uglavnom iznevjerena. I poslije ova iskustva s novim mandatima za najveći dio njih osta jedino ispisivanje sve novih stranica o bogatu iskustvu preživljavanja.

Bivša vlast - koalicija različita formata i različitih stranaka, na čelu s SDP-om, što dođe kao vjesnik novih vremena i boljih dana, našla se poradi vlastite kolebljivosti i snažno impregnirana sebičnošću, u svakovrskoj stisci i pred brojnim izazovima kojima, više je nego očito, nije dorasla. Vrijeme joj je isteklo, mandat se potrošio, a ništa se osobito dobra nije dogodilo. Koalicija koja je, kao i država, funkcionirala po načelu privatne stvari, uspjela se višenavratno rekonstituirati na truljavim načelima ustupaka i međusobnog povlađivanja. Iz jedna jednostavna razloga: na okupu ju je održavala samo činjenica što je i "politika novog smjera", iliti novo ruho "politike starog smjera", ostala pri istom načelu: slasti vlasti najvažniji je smisao politička djelovanja u nas. Fote-ljaške draži natkriljuju svaku demokratsku logiku, čuvaju se biračke volje i sasvim su gluhe na svekoliki građanski nemir. Koalicija je, u riječ, funkcionirala po načelu biološkog nagona za samodržanjem.

I ta fasciniranost vlašću, to besprimjerno vlastoljublje, trajno im zbija redove i jedne drugima gura u naručje uz sve besprizorne scene koje se pred očima hrvatske javnosti događaju iz dana u dan. U svim mogućim prizorima: od rasprodaje nacionalnog bogatstva, lakrdijašenja s državnim teritorijem, ra-

tifikacijama ponižavajućih sporazuma, i - jer drugačije i ne može biti - s dekriminalizacijom droga, istospolnim zajednicama, homoseksualcima i prostitutkama u prvom planu, u samom središtu javne pozornosti.

2.3. S jednima i drugima - opet isto

Bivša socijaldemokratska vlast formalno je uzletjela na krilima politike novog smjera - "Za poštenu i uspješnu Hrvatsku". Praktično međutim, nikakve nema dvojbe da je pobjedu izvojštila na valu socijalnog nezadovoljstva; da je tu politiku u naručje vlasti izručilo obilno siromaštvo, jad i bijeda, i možda ništa manje, silna ljutnja hrvatskog čovjeka izazvana bahatim i osornim prakticanjem prethodne vlasti.

HDZ je naslonjen na državotvornu ideju, koju danas kompromitira upravo ta praznina državnog života transparentno manifestirao - politički i djelatno - da ga "nedržavotvorno" pitanje ne zanima i da rješenja za njega nema. I tu je cijenu politički bio platio. Voljom građana bio je otpravljen s političke scene. Ali danas je isto tako razvidno da se socijalna supstanca hrvatske države ne može ostvariti time, ili samo time i tako što će s vlasti otići HDZ ili što će uopće s vlasti otići jedni, a doći drugi. Promjene ne traže samo novu politiku, već i prije svega nove ljude. Hrvatskoj budućnosti pored nove strategije, još više treba časti i poštenja. Prema domovini i njenim građanima, prije svega.

Socijaldemokracija je, a onda i njeni koalicijski partneri, manje-više eksplicirala ideju države blagostanja, koja zrači optimizmom, uvjerljivom socijalnom sigurnošću i obećava jednakost šansi za sve. Nakon uspostavljene države, bio je to onaj socijalni sadržaj kojemu su po prirodi stvari hrlili hrvatski građani. Nažalost, bio je to i ostao tek i samo manifest, jedna među brojnim deklaracijama o boljem životu, koja je namah zbrisana pred naletom hrvatske političke naravi i nestala već u prvom susretu s karakternom strukturom hrvatske politike i hrvatskih političara.

2.4. Kamo idemo

Koliko god da je teško reći što Hrvatska danas jest, što se u njoj u povijesnom smislu događa i kamo ona ide i razlučiti što to dominira njenom tmurnom stvarnošću, još tegobnije je odrediti čemu pokloniti i kakvu pozornost, kojim

ljudima vjeru, s kim, kako i kamo ploviti, čemu se uopće nadati?

Istina, bistre se neke hrvatske vode, razgrće se u glavama hrvatskih građana i stvari u nekoj mjeri, mada gmižući, ipak dolaze na svoje - politički i povijesno. Izvjesno jest da je opet došlo vrijeme za promjene i za glavne političke aktere sasvim neizvjesno kako bi se one mogle dogoditi i što bi po crti temeljnih nacionalno-državnih interesa valjalo učiniti. U ovom trenutku, dok se miris boljih vremena ne da oćutjeti i dok muk neizvjesnosti snažno odzvanja hrvatskim prostorima, i kad najradije nitko ništa ne bi, s istinom o sebi valja se barem suočiti. To je prvi i nužni korak da se nešto učini. S Hrvatskom i od Hrvatske.

A prva je i neporeciva istina da je Hrvatska država bez supstance, ako u Hrvatskoj - kako neki sude o njenom stanju - države uopće ima. Nema u njoj socijalne supstance, nema u njoj etičkog tkiva, bez pravde je, bez nade, pamet ju napušta, seljaci proklinju, radnici psuju, intelektualci ostavljaju...

Naše su nevolje slojevite i složene, one traže naš vlastiti - hrvatski put, a njega još uvijek nema i sve dok ga ne bude bilo jedine prilike koje će vladati Hrvatskom bit će - neprilike. Nije slučajno da nam u politici danas dominira sveopća smušenost, koja i nastaje i reproducira se iz zbranih pokušaja da se približimo Zapadu, i čestih previda da smo na tom putu još uvijek sa svim onim teretom tradicionalnih teškoća iz "ona" doba i s teretom vlastitih tegoba, ponajprije ljudi iz "ona" doba. Ti dramatični lomovi između budućnosti koja nam uzmiče i jednog povijesno-kulturnog konteksta i prošlosti koja nas ustrajno pritišće, u osnovi je političkog ambijenta suvremene Hrvatske.

Hrvatsko društvo je, kao što je poznato, bez demokratskih tradicija, naviknuto da se njime upravlja i gotovo potpuno nenaviknuto da samo odlučuje o sebi, ono je sklonije vođama i gospodarima, nego institucijama, sklonije poniznom dodvoranju nego dostojanstvenom prakticanju građanskih prava. To je i jedan od presudnih razloga što u njemu neprestano očitavamo nedostatak političke volje za bitnijim i po opće dobro tako važnim promjenama. Bez političke volje da se uspostavi institucionalni poredak čitav sustav gradit će se na kompromisima, koji se međusobno razlikuju samo po stupnju trulosti.

2.5. **Mirno, razumno, dobro**

Desetak postsocijalističkih hrvatskih godina i njen demokratski život neoborivim uvjerenjima argumentima da se, unatoč inflaciji političkih programa, njihovoj raznorodnosti i raznim stupnjevima ostvarivosti, ni jedan od njih - ostvario nije. Razlog je više no jednostavan: nije bilo političke volje za promjene. Ako ovo povijesno vrijeme išta nasušno treba onda je to prije akcija nego program. Ono traži djela i ljude od djela, ono traži promjene i energiju promjene.

Ovo vrijeme traži akciju, a ne vještinu i umijeće pismena i usmena izražavanja. Političkih programa koji mogu riješiti hrvatsku tragediju skoro da je na svakome koraku, ali je nestašica ljudi koji mogu pomoći i biti od koristi. Na tome mi kanimo raditi i u tom smislu djelovati. Mijenjati iz dana u dan, malo po malo, uvijek u korist i za račun ljudi koji žive od svojeg rada. Kanimo čašću i poštenjem, svojim osobnim primjerima potvrđivati da ima i druga Hrvatska i da je vrijeme da joj se da prilika. Vrijeme je za poštene, časne, male ljude koji vole svoju zemlju, koji u radu nalaze svoj životni smisao, koji su dakle, na strani novog vremena i koji će odjelotvorivati načela opća dobra kako bi svi živjeli životom dostojnim čovjeka - mirno, razumno, dobro.. i s uvjerenjem da je čovjekova vrijednost ono što jest, a ne ono što ima.